

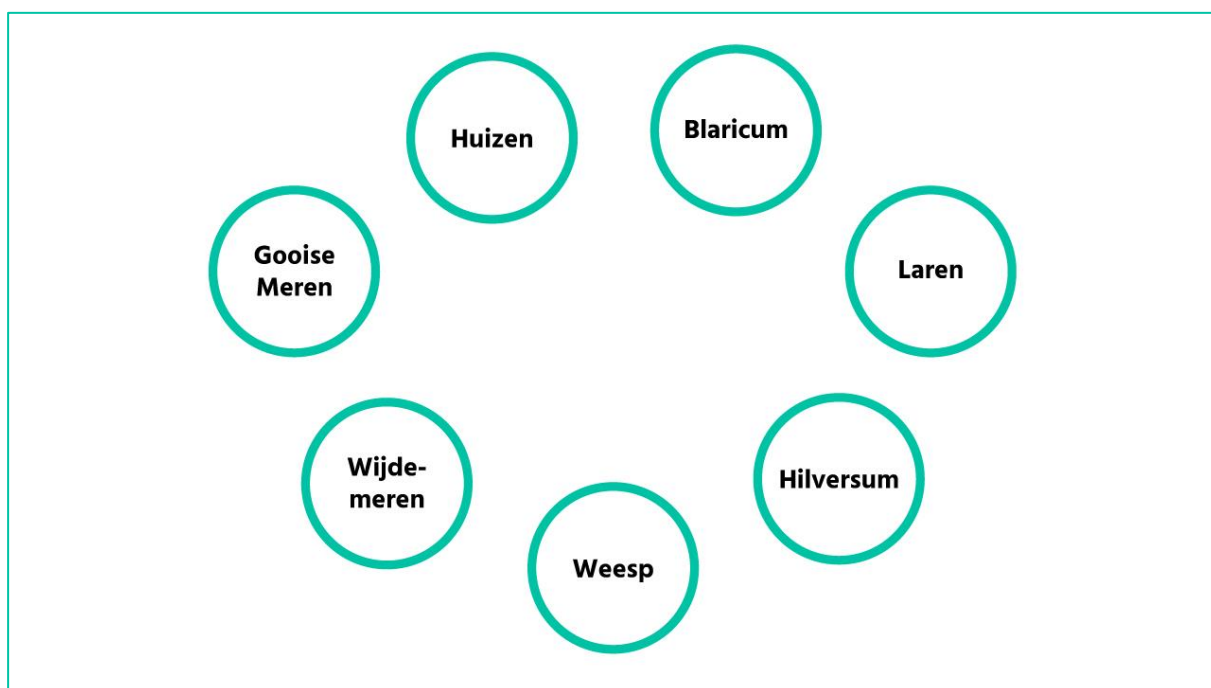

Bewoners maken het Gooi

Right to Challenge

Bijeenkomst 27 september 2019

Te gast bij de gemeente Blaricum in de Blaercom

Inleiding

Dit is het verslag van de bijeenkomst van Bewoners maken het Gooi op vrijdagmiddag 27 september 2019 te Blaricum rond het thema Right to Challenge.

Bewoners maken het Gooi organiseert in regionale bijeenkomsten de uitwisseling en krachtenbundeling rond actuele maatschappelijke thema's. Bewoners, lokale initiatiefnemers, actieve bewonersorganisaties, ondernemers, maatschappelijke organisaties, colleges, ambtenaren, gemeenteraden vanuit zeven gemeenten in het Gooi met elkaar in gesprek. Ambitie is om van elkaar te leren en concrete bouwstenen te vinden om met actuele maatschappelijke thema's tot actie te komen. Thans organiseren we tweemaal per jaar een bijeenkomst over 'lokale democratie in ontwikkeling' waarbij we steeds in een andere gemeente te gast zijn. Eerdere bijeenkomsten waren in Gooise Meren, Hilversum en Wijdemeeren.

Right to Challenge

Dit keer zijn we te gast bij de gemeente Blaricum rond het thema Right to Challenge. Geïnspireerd door voorbeelden en presentaties uit de verschillende gemeenten, hopen we bouwstenen te vinden waarmee we Right to Challenge concreet kunnen maken. We werken via ontwerptafels aan een concrete werkwijze. Geeft de middag ons een handreiking waar we mee verder kunnen? Belangrijke bespreekpunten die we meenemen zijn:

- Recht om taken van de gemeente over te nemen
- Meer dan een bewonersinitiatief
- Soms zijn bewoners in je gemeente voorlopers
- Benut lokale deskundigheid
- Wees gelijkwaardige partners
- Kijk naar betrokkenheid-rendement-legitimiteit

Bij Right to Challenge (R2C) kunnen bewoners taken van gemeenten overnemen als zij denken het slimmer, beter, goedkoper of anders te kunnen doen. In zo'n honderd gemeenten hebben inwoners en gemeenten het Right to Challenge al georganiseerd. Minister Ollongren (BZK) wil dit aantal in 2022 hebben verdubbeld.

De wettelijke verankering van Right to Challenge (R2C) komt weer dichterbij. De gemeenteraad zal daarbij een belangrijke rol spelen: de raad zal regels kunnen stellen hoe R2C vorm krijgt. Zo is er ruimte voor lokaal maatwerk, schrijft de minister aan de Tweede Kamer. Het is aan de gemeente om aan te geven hoe de procedures lopen en welke gemeentelijke taken gechallenged kunnen worden. Met R2C kunnen "inwoners en lokale verenigingen een alternatief voorstel indienen voor de uitvoering van collectieve voorzieningen in hun directe omgeving". Aanpassing van de Gemeentewet komt eind 2019 in consultatie.

Programma in beeld (zie presentaties in de bijlage)

Bewoners maken het Gooi

Anne-Marie Poorthuis, welkom

Right to Challenge

Janneke Smits
Landelijke netwerk Right to Challenge

Blaricum

Gerard Knoop, wethouder

Alfred Kayser, bewoner

Werkgroep verbinding

Laren

Andreas Grunwald
bewoner

Je eigen woonomgeving ontwikkelen en aan de slag

Huizen

Conny Bergé
Rik de Bruijn
bewoners

Durf jij Huizen uit te dagen?

Durf jij Huizen
uit te dagen?

Wijdmeren

Rosalie van Rijn, wethouder
Madelinde Winnubst, bewoner

We hebben u als inwoner nodig om grote opgaven tot een succes te maken.

We hebben u als inwoner
nodig om grote opgaven tot
een succes te maken

Gooise Meren

Geert-Jan Hendriks, wethouder

Willem Kikkert, ambtenaar

Hans van der Steen, stadsraad Muiden

Michel Koekoek, dorpsraad Muiderberg

Inwoners en gemeente klaar voor de uitdaging

Inwoners en gemeente
klaar voor de uitdaging

Weesp

**Rogier de la Rive Box
bewoner**

Zorg om/voor democratische legitimatie

Hilversum

**Arno Scheepers, wethouder
Aernoud Olde, bewoner, Hilversum Verbonden**

Bewoners en gemeente komen samen verder

**Bewoners en gemeente
komen samen verder**

Routekaart Right to Challenge

Right to Challenge – vragen tijdens de route

1. Initiatiefnemers hebben een idee: Een bepaalde overheidstaak kan anders/beter	- Wat is er nodig om een idee helder te maken voor bewoners, gemeente, bedrijven en maatschappelijke schakels? - Welke taken zijn geschikt voor een Right to Challenge? - Is het een bekende taak of een nieuwe taak?
2. Initiatiefnemers bepalen draagvlak bewoners	- Wat is er nodig om bewoners, gemeente, bedrijven en maatschappelijke schakels te betrekken bij het idee? - Wie kan initiatiefnemers helpen bij het creëren van draagvlak?
3. Initiatiefnemers overleggen met gemeente (principebesluit)	- Hoe vinden initiatiefnemers de weg naar de gemeente? - Hoe komt een initiatief binnen bij de gemeente? - Wie kunnen een R2C indienen? - Zijn er juridische voorwaarden (bv rechtsvorm)? - Welk uitgangspunten hanteert de gemeente voor R2C? - Hoe bereiden initiatiefnemers zich voor op overleg met de gemeente? - Hoe bereidt de gemeente zich voor op overleg met initiatiefnemers? - Zijn bewoners betrokken bij de besluitvorming?
4. Initiatiefnemers werken het voorstel uit	- Welke hulp heb je als initiatiefnemer nodig van bewoners, gemeente, bedrijven en maatschappelijke schakels? En hoe zou je dat kunnen organiseren? - Moet alles vooraf uitgewerkt zijn of kan het een ontwikkelmodel zijn? - Hoeveel ruimte is er voor lokale invulling?
5. Bewoners/gebruikers besluiten samen met gemeente	- Hoe kunnen bewoners en gemeente tot besluitvorming komen? - Hoe regel je de voorwaarden (vergunningen, aanpassen verordeningen)? - Hoe stel je de kwaliteitseisen op? - Hoe stel je de (meerjaren) budgetten vast?
6. Bewoners/gebruikers nemen taken en budgetten over	- Hoe borg je de praktijk? - Hoe voortgang en kwaliteitsbewaking? - Hoe verantwoording naar bewoners? - Hoe verantwoording naar gemeente? - Welke ambtelijke ondersteuning is evt nodig bij de uitvoering? - Welke samenwerking met partijen is evt nodig?

Regionaal pleidooi: Geef initiatieven van bewoners, bedrijven en instellingen meer ruimte

Burger wil taken overheid

Hans van Keken

Hilversum ■ Bewoners in zo'n beetje alle gemeenten in het Gooi willen taken van hun gemeente kunnen overnemen.

Als ze iets beter, sneller, slimmer of goedkoper dan de overheid kunnen, willen ze dat dat eenvoudiger mogelijk is. Liefst moeten er per gemeente daarvoor protocollen komen. Ook nu heeft de burger in theorie dat 'right to challenge' al, maar de praktijk is dat het heel erg lastig is, ook

omdat overheden dat eigenlijk amper gewend zijn. Vandaar de oproep aan gemeenten daar meer open voor te staan en meer daadwerkelijk te faciliteren. Volgende week vrijdagmiddag is er in Blaricum een grote bijeenkomst rond dit thema, met niet alleen burgers maar ook gemeentebestuurders.

Initiatieven

Te denken valt aan tal van grote en kleine initiatieven, die ook in Gooi en Eemland al enkele jaren de kop opsteken. Anne-Marie Poorthuis uit

Kortenhoef, een van de initiatiefnemers voor de bijeenkomst, geeft voorbeelden: „In Hilversum het plan van een groep bewoners voor een alternatief gebruik van de oude brandweerkazerne De Meentwerf. Zij hebben ook een eigen exploitatieplan erbij. Of de energiecoöperaties, die afgelopen jaren in tal van gemeenten zijn ontstaan. Of neem de architect die met een ontwerp kwam voor sociale woningbouw, De Orangerie op de plek van voormalige huize Brugchelen in 's-Graveland.” Gooise Meren is volgens haar al

redelijk op weg om het 'right to challenge' in te bedden in het beleid. „Het staat in elk geval op de politieke agenda.” Voorbeeld van wat daar leeft is volgens haar de werkgroep biodiversiteit die ervoor zorgt dat het spoorwegtalud beplant wordt. „Zij hebben in plaats van de gemeente ProRail erop aangesproken.”

Binnenhaven

Als andere initiatieven noemt ze de watersportvereniging van Muiden waar ze bezig zijn met een plan voor

de Binnenhaven, in Laren een groep bewoners die de Brink anders wil inrichten en in Huizen de initiatiefgroep 'Durf je Huizen uit te dagen'.

Het 'right to challenge' vloeit voort uit afspraken die er binnen de Verenigde Naties zijn gemaakt, benadrukt Poorthuis. Ze heeft zelf binnen de wereld van lokale energiecoöperaties ervaren hoe lastig het soms is een poot aan de grond te krijgen bij de lokale overheden. De bijeenkomst is 27 september vanaf 13.00 uur in De Blaricum, aan de Schoelstraat in Blaricum.

Ontwerptafels

Ontwerptafel 1

Gespreksleider en samenvatting Arnoud van den Heuvel en Bas van Geenen

Nadat we een paar uur geïnspireerd werden door voorbeelden en mogelijkheden voor bewoners en bestuurders om Right 2 Challenge (R2C) als instrument in te zetten voor het nemen van gezamenlijke verantwoordelijkheid, startten aan het eind van de middag de ontwerptafels, met als doel om over dit thema een gesprek aan te knopen met bewoners in het Gooi. Welke valkuilen en kansen zien zij?

Dat het recht om bestuur uit te dagen wordt opgenomen in de Gemeentewet (het is momenteel al opgenomen in de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Bibliotheekwet en in de Omgevingswet), staat vast en gemeenten zullen aan de slag moeten met R2C. Dus de vraag óf R2C een goed idee is, was geen discussie. De vraag die aan tafel vooral besproken werd is: hoe kan R2C goed functioneren?

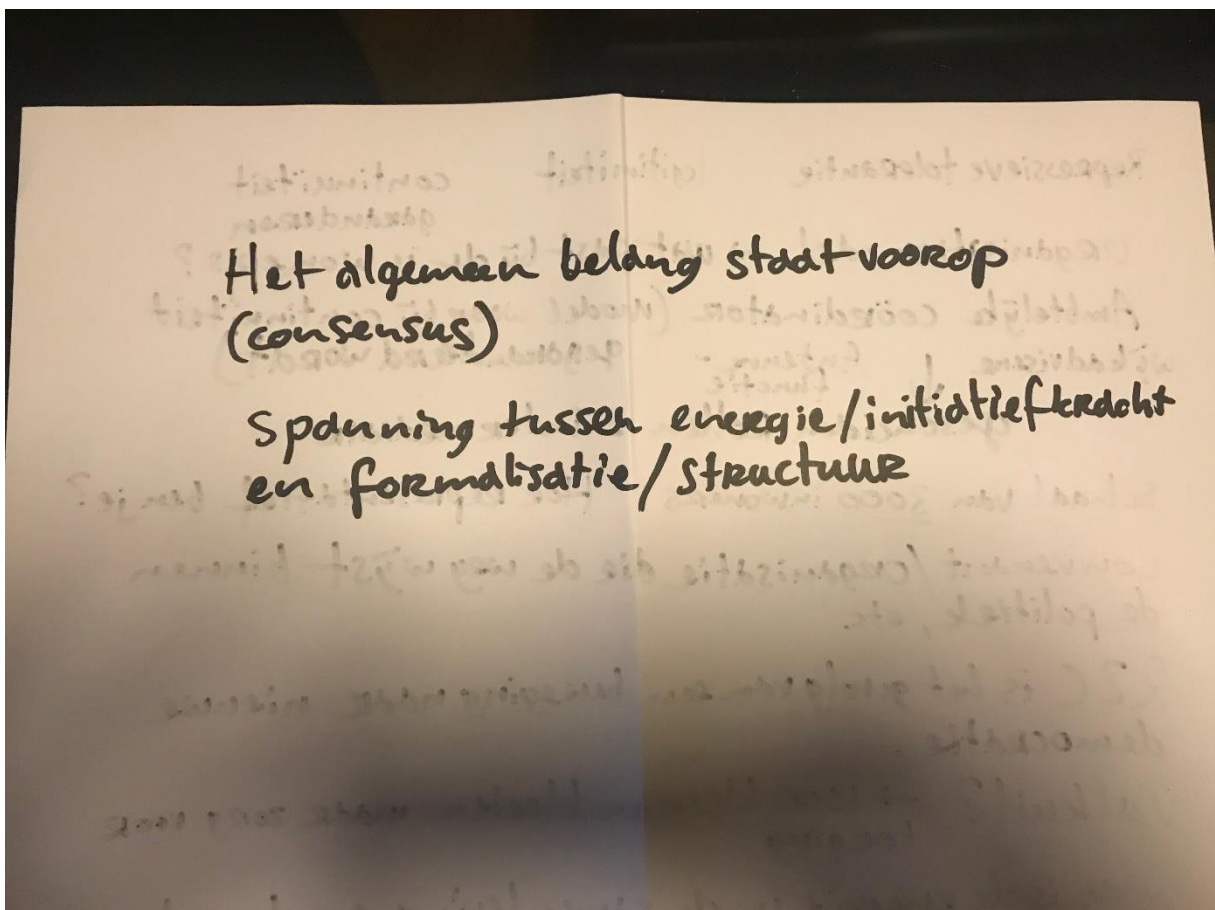
Daarvoor adviseert deze ontwerptafel dat een aantal facetten geregeld zijn:

- Bewoners en bestuurders moeten begrijpen hoe R2C in zijn werk kan gaan en gemeenten zullen de 'brugfunctie' tussen bewoners en bestuur moeten organiseren – bijvoorbeeld in de vorm van een **Ambtelijke coördinator**. Deze functie wordt vanuit de gemeente in het leven geroepen en de coördinator krijgt het mandaat (en de vrijheid) om bewoners en bestuurders voor te lichten; *challenges* te coördineren en/of te begeleiden en/of te verwijzen. Deze functie kan eventueel ook gedeeld worden door meerdere coördinatoren voor diverse thema's en beleidskaders. Doel is dat er een samenwerkingsmodel ontstaat waarbij de continuïteit gewaarborgd is.
- Wanneer bewoners besluiten gebruik te maken van hun recht om bestuur uit te dagen, dient dit zodanig te gebeuren dat duidelijk wordt dat een *challenge* of alternatieve oplossing het **algemeen belang** dient. Hier is het advies om alvorens het bestuur uit te dagen, bewijs te leveren in de vorm

van zegge 1.000 – 3.000 handtekeningen (wijkniveau). Dit om te voorkomen dat eenmansacties dit recht kapen en verstrooien. De Ambtelijke coördinator toetst per zaak of er voldoende draagkracht is onder de bewoners om een vervolgstap te aanvaarden en communiceert dit helder/transparant aan de betrokkenen.

- Om te voorkomen dat R2C een 'scheef' draagvlak krijgt in de gemeente, dient de Ambtelijke coördinator aandacht te hebben voor de '**energie in de samenleving**' en dus ook aan het gebrek daaraan. Hiermee doelen we erop dat mondige en assertieve inwoners handiger zullen zijn in het organiseren van een *challenge* dan bewoners met minder daadkracht. De energie zou zich kunnen concentreren op bepaalde wijken terwijl andere wijken – waar minder energie is – juist ook gebaat zouden kunnen zijn bij de mogelijkheden die R2C omvat. Deze 'aandacht' zal dus **proactief** moeten zijn (bijvoorbeeld door het geven van voorlichting) en niet slechts passief of wanneer zich een *challenge* aandient.

- De uitvoering van R2C projecten moet erop gestoeld zijn dat eerst wordt onderzocht of de **kennis en kunde** om tot uitvoering te komen al **binnen de gemeente** (inwoners) aanwezig is, alvorens 'buiten' de gemeente naar oplossingen of (dure) projectbureaus etc. te zoeken. Hierbij kan een '*open call*' uitgeschreven worden door de genoemde Ambtelijke coördinator.

Ontwerptafel 2

gespreksleider en samenvatting Peter van der Vliet

Gewerkt is rond de casus van Thijn Westerman: Echobos Muiderberg. Daar had een ambtenaar het voortouw genomen om het Echobos te verbeteren, en met name voorstellen uitgewerkt vanuit cultuur perspectief, ipv. natuurperspectief. Inwoners zijn juist blij met het wilde stukje natuur. Daarop zijn inwoners in actie gekomen, (Groen Muiderberg) om te komen tot verbeterde voorstellen/alternatief. Er is een Echobos werkgroep gevormd. Met een tegenaanbod met meerwaarde.

Wat helpt:

- Een breder perspectief inbrengen.
- Uit de 'strijd' blijven, en samenwerking zoeken.
- Als inwoners wakker zijn.
- Verbinding tussen personen. Netwerk. Het is de kunst daar infrastructuur/netwerken op te bouwen.
- Als inwoners afgestemd zijn op een groter, overstijgend belang.
- Bewustwording creëren.
- Veel tijd erin steken als inwoners.
- Lange adem.
- Face Book pagina met 700 leden levert grote betrokkenheid op.
- Waarden zichtbaar maken.

Wat is helpend voor de volgende stap:

- Werkgroep biodiversiteit
- Fracties in de raad meekrijgen.
- De bedding van Samen Sneller Duurzaam.
- De initiatieffkracht in de gemeente faciliteren.
- Het opbouwen van infrastructuur/netwerken vanuit initiatieffkracht.
- Er is een cultuuromslag in de gemeente nodig.
- Het niet persoonlijk maken, maar vanuit contact/verbinding, begrip en vertrouwen, wel to the point op de bal spelen.
- Duidelijk verwachtingen management.

Overall:

- In vroeg stadium betrokken raken bij processen als inwoners.
- Initiatief nemen. Bijvoorbeeld een eigen kustvisie ontwikkelen als inwoners.
- Zelf een eigen plan hebben. Een visie/idee is sterk en helpt.

Centrale vraag: hoe stimuleer je de ontwikkeling van dit samenspel tussen inwoners en gemeente. Een open en lerende houding van de gemeente en inwoners helpt hierbij.

Ontwerptafel 3

Gespreksleider en samenvatting Conny Bergé

In de eerste ronde is opgehaald welk thema's de deelnemers aan deze tafel besproken wilden zien n.a.v. de voorgaande presentaties van de verschillende deelnemende gemeenten.

De volgende thema's werden geopperd:

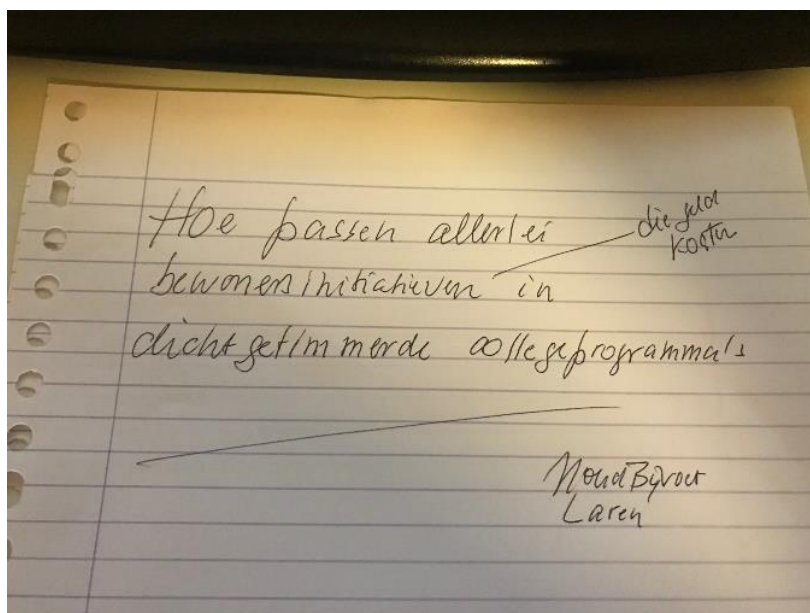
- Positie buurtpanel
- Stem van de bewoners in de raad en college
- Wat zijn de criteria voor R2C zowel richting bewoners als richting raad
- Hoe kan R2C versterkt worden; hoe kunnen we investeren in R2C; hoe kunnen partners het beste samenwerken in deze en met welke thema's
- Afspraken tussen bewoners en gemeenten; wat zijn de verwachtingen; wat zijn de bevoegdheden
- Wat zijn de verantwoordelijkheden; hoe zijn de verhoudingen tussen democratiseringsproces gemeente en een R2C-initatief
- Wat zijn de mogelijkheden voor een co-productie
- Er is een R2C-methodiek? Waartoe dient precies de R2C? Waarom de R2C?

Uit de hierop volgende discussie valt het volgende te distilleren:

- De waarom-vraag is belangrijk. Wat voegt R2C toe? Lijkt vanuit een negatieve gedachte, met een positief doel: het samenwerken, het samen doen.
- Het gaat om openheid, om vertrouwen en gedragen worden.
- Het gaat ook om verantwoordelijkheid en het creëren van ruimte hiervoor.
- We lopen tegen bestaande structuren, systemen en instituties aan, ook wel de 'muren' genoemd.
- Een culturomslag is nodig. Burgers betrekken, uitgaan van hun belangen. Ook de burgers zijn medeverantwoordelijk voor de publieke sector. Aan beide kanten leren en experimenteren. Durfprojecten starten. Taal is daarbij belangrijk. Begrijpt men elkaar? Luistert men naar elkaar? Snufje LSD kan helpen: luisteren, samenvatten en doorvragen. De dialoog aangaan. Uit de comfortzone durven te stappen.
- Waar ligt de verbinding c.q. het verschil met de b-100 gesprekken?
- Idem met de wijkraden?
- Voor beide kanten – bestuurders en bewoners – geldt "practice what you preach". Beide kanten komen muren tegen, zoals het ontbreken van kennis, overbelast zijn, incompetentie, onwil enz.
- Niet alleen knelpunten aandragen, maar samenwerken aan oplossingen. Zichtbaar zijn.
- R2C is ook een plicht van de raad. Daarbij ambtenaren en bewoners faciliteren.

Samengevat:

- De waarom van het R2C beantwoorden in heldere taal
- Open de dialoog aangaan vanuit de eigen verantwoordelijkheden, vanuit bestuur en vanuit bewoners
- Gedeelde (bewoners en bestuurders) durfprojecten opzetten, geïnformeerd en gefaciliteerd

Ontwerptafel 4

Gespreksleider en samenvatting Aernoud Olde en Jan Portengen

Wat is nodig? Zaken die benoemd zijn:

- betrokken bewoner(s)
- een gevoel van urgentie
- de bewoners moeten gehoord worden (en het bestuur moet ontvankelijk zijn)
- voorlichting aan de bewoners
- behoefte aan een begeleider (expert) voor betrokken bewoners, min of meer de ambtelijk coördinator uit de presentatie van de groep van Arnoud
Stelling in onze groep: moet dat wel een ambtelijk coördinator zijn? is het niet beter een niet-ambtelijk coördinator te benoemen?
- het is een overheidstaak om bewoners te faciliteren om hun ideeën tot werkelijkheid te brengen
- de grenzen van R2C moeten via een verordening vastgelegd worden (kaders stellen)
- besluiten lijken nu vaak genomen te worden in achterkamertjes, meer transparantie is vereist! (***)
- streven naar een gemeentelijke organisatie voor en door bewoners

Ad (***) een weergave van hoe de werkelijkheid beleefd wordt

1. bewoners pleiten voor "iets"
2. na enige tijd (soms jaren van pleidooien) erkend de gemeente: "ok, dat pakken we op"
3. de gemeente huurt een externe in om dit uit te voeren. Deze externe wordt van buiten de gemeente gehaald, is niet bij het proces betrokken geweest en kent de pleiters ook niet.
4. de externe heeft zijn/haar eigen inzicht, en doet niet wat de bewoners bepleit hebben, maar doet wat hem/haar goed uitkomt > in veel gevallen betekent dit dat op kosten van de gemeente vriendjes van de externe van buiten ingehuurd worden voor uitvoering van iets waar de bewoners geen behoefte aan hebben
5. je kunt overnieuw beginnen, en iedereen is ontevreden (behalve de externe)

Plenaire nabespreking van de tafelgesprekken

Onderstaand is een verzameling ingrediënten waar we komende maanden mee verder bouwen.

We hebben schakels nodig om partijen bij elkaar te brengen

Dichter in de buurt en politiek overstijgend. Er zijn verschillende vormen:

- werkgroep verbinding- mediator (bewoners Blaricum)
- vereniging van eigenaren' van een buurt, wijk of kern (bewoners Weesp, meervoudige democratie)
- stadsraad-dorpsraad – maar niet als verlengstuk van de gemeente (bewoners Gooise Meren)
- bewonerscoöperaties (voorbeeld energiecoöperaties)
- dorpscoördinatoren (Gemeente Wijdmeren)
- Stichting (Hilversumse Meent)

Hoe stabiel maken zonder dat het zich vastzet?

Wat doe je met de stille massa? Steeds opnieuw in gesprek blijven

Hoe borg je continuïteit? Door de netwerken steeds opnieuw op te bouwen

Niet iedereen hoeft lid te zijn. Je blijft altijd een schakel voor alle bewoners, niet alleen voor leden

Ambtelijk coördinator als schakel, als brugfunctie. Moet die wel ambtelijk blijven?

Verantwoordelijkheid

- Verantwoordelijkheid blijven nemen voor het leggen van relaties naar bewoners
- Niet verantwoordelijk voor of iedereen meedoet, wel zorgen voor betrokkenheid
- Werkelijk verantwoordelijk voor wat je doet
- Verantwoordelijkheid nemen om er iets moois van te maken
- Alle partijen die moeten samenwerken hebben een verantwoordelijkheid om af te stemmen, maar iemand moet de verantwoordelijkheid nemen alle partijen bij elkaar te brengen

Lokale deskundigheid gebruiken

- Werkgroepen met veel lokale kennis
- Maar ook investeren in kennis, zorg dat bewoners het weten
- Budget voor bewoners om zelf te onderzoeken
- Houdt het lokaal of in de regio
- Betaalde en niet betaalde deskundigheid
- Wijkbudgetten
- Inhuren lokale deskundigheid
- kennis structureren

Initiatiefnemers

- energie in initiatieven
- nog even los van regels
- initiatieventafel
- plannen worden er beter van
- initiatief gaat niet van zelf, levert werk en kennis op en een lange adem
- zorg dat je gemeenteraad kunt adviseren met een breed gedragen initiatief
- niet alleen die ene dominante initiatiefnemer
- Niet alleen presentaties, maar ook verder helpen: Hoe maak je de volgende stap? Wie kunnen daarbij ondersteunen?

Participatie

- is nog steeds vanuit de overheid gedacht
- zijn er grenzen aan participatie?
- Anders en beter vertrouwen = loslaten
- Recht om uit te dagen en uitgedaagd te worden
- Democratische vitaliteit
- Politieke strijd is niet belangrijk voor bewoners
- Nooit denken dat je er bent (winstwaarschuwing)
- Hoe scheppen van draagvlak?
- Het is geen lineair proces – lange adem
- Vanuit de logica van de burger
- Burger ben je in het systeem – bewoner ben je in de samenleving
- Botsing systeemwereld en leefwereld – hoe besturen?
- Mindset- vraagt omschakeling overheid
- Leren dezelfde taal te spreken- geef mensen kans om eigen verhaal te vertellen
- Energie stimuleren
- Uitnodigen om te durven

Overheid moet zorgen dat er een context en een infrastructuur komt voor een taak

- Het gaat ook om grote thema's
- Nieuwe taak overheid is burgers faciliteren
- Scholen van de mensen zodat ze weten waarvoor ze kiezen of moeten gaan staan
- Laten leren en experimenteren - leren door doen – alle stemmen
- Verantwoordelijkheid nemen dat er iets moois uitkomt
- Processen inrichten op de burger
- Gemeenten kunnen ook leunen op bewoners
- Burgers hun eigen samenleving laat organiseren, niet laten concurreren met de markt, moet algemeen belang dienen, maar wel kwaliteit
- Gebruiksaanwijzing maken voor gemeenten
- Helder aanspreekpunt waar je moet zijn
- Transparantie_ niet maanden moeten wachten
- Doorbreek muren
- Verantwoordelijkheid voor het publieke domein
- Samen doen als partijen, bewoners zijn partij hierin.
- Overheid mag bewoners ook best blijven helpen
- De verschillen tussen de gemeenten zijn heel groot. We willen van elkaar leren
- Zijn er grenzen aan Right to Challenge? Waar wel/niet op instappen als bewoner?

Slotwoord wethouder Knoop Blaricum Na afloop in gesprek

Volgende bijeenkomst Bewoners maken het Gooi is 27 maart 2020

Tussen november 2019 en maart 2020 organiseren we samen met het landelijke netwerk Right to Challenge een leeratelier van drie dagdelen.

Bewoners maken het Gooi

contact

<http://bewonersmakenhetgooi.nl/>